JAVA-BODE.

NIEUWS- HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1854. Woensdag 18 Januarij. N°. 5.

Prijs per halfjaar voor *Batavia* .... *f* 12.50
» » » » *Java* .... » 15.—
» » » » *Buitenbezittingen* ...... » 17.50
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven *franco*.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, vóór posttijd.

De prijs der Advertentiën *met derzelver herhaling* is ZESTIG DUITEN voor de VIJF WOORDEN behalve het zegel.

Bij deze Courant behoort één BIJVOEGSEL.

Bij Koninklijk besluit van 7 Nov. 1853 N°. 54, is:
1°. benoemd en aangesteld bij het wapen der Infanterie in Nederland, tot kapitein [bij keuze], de 1 luitenant *A. W. P. Weitzel*, van het regiment grenadiers en jagers;
2°. bepaald, dat de kapitein *Weitzel* voor den tijd van 5 jaren zal worden gedetacheerd bij de landmagt in Oost Indie;
3°. de kapitein *Weitzel* benoemd tot adjudant van 's konings adjudant in buitengewone dienst, de luitenant generaal Jhr. *F. A.* ridder *de Stuers*, benoemd kommandant van het leger in Oost Indie.

Civiel Departement.

ONTSLAGEN:

Uit 's lands dienst, *G W Ossewetjer*, laatst opziener der 2 klasse bij den waterstaat en 's lands gebouwen in de Zuid en Ooster afdeeling van Borneo.

BENOEMD:

Tot voorman bij het mijnwezen in Nederlandsch-Indie, de gepasporteerde fuselier *H. Dieudonné*.

GEPENSIONEERD:

De eervol uit 's lands dienst ontslagen opziener van de afdeeling Amoerang (resid. Menado) *W. D. Semet*.

GOEDGEKEURD.

Dat door den directeur der cultures,

bij het kader der landelijke inkomsten en cultures,

ZIJN VERPLAATST:

Uit de residentie Soerabaya naar Bantam, de controleur der 2 klasse *M. H. J. Kollman*.
Uit de residentie Bantam naar Soerabaya, de controleur der 2 klasse *G. van de Poll*.
Uit de residentie Bagelen naar Madioen, de controleur der 1 klasse *P. J. C. Saaijmans*.
Uit de residentie Madioen naar Bagelen, de controleur der 2 klasse *G. P. Servatius*.

GEPLAATST:

In de residentie Tagal, de ambtenaar ter beschikking mr. *G. H. F. Hamij*.
In de residentie Pekalongan, de ambtenaar ter beschikking *E. A. L. J. Jeekel*.
In de residentie Rembang, de benoemde controleur der 3 klasse *H. de Vogel*.

Bij het personeel der Indigo-cultuur

BEVORDERD:

Tot opzieners der 2 klasse, *H. M. Zowran von Ranzow*, *C. W. Frederiksz*, *W. A. van den Broek*, *J. A. Hendriks*, *G. Chauvigny de Blot*, en *F. W. de Parma*, thans opzieners der 3 kl.
Tot opzieners der 3 klasse, *L. K. J. van Kielbeg*, *F. Bloemhardt*, *J. Pieters*, *W. G. Rhemrev*, *J. L. Jansz*, en *J. G. Kolmus*. thans opzieners der 4 klasse.

VERPLAATST:

Uit de residentie Banjoemaas naar Bagelen, de assistent der 2 klasse *F. A. C. van der Smitte*.
Uit de residentie Bagelen naar Banjoemaas, de opziener der 1 klasse *F. van der Werff*.

Bij het Boschwezen,

GESTELD:

Ter beschikking van den resident van Rembang, de élève *J. Prins*.

Dat door den Resident van Soerabaya,

De eerste commies bij 's lands kas te Soerabaya, *W. A. Binkhuijzen* tevens collecteur van het klein-zegel aldaar, in de uitoefening van beide betrekkingen is geschorst.
Ter voorloopige voorziening in de dienst bij 's lands kas, ter beschikking van den algemeenen ontvanger te Soerabaya is gesteld, *F. W. van Loo*, thans wachtgeld genietende.
De waarneming der betrekking van collecteur van het klein zegel te Soerabaya opgedragen is aan den secretaris dier residentie *J. J. van Coevorden*.

Militair Departement.

BENOEMD:

Tot magazijnmeester van het algemeen militair kleedingmagazijn te Samarang, *P. Bodemeijer*, thans directeur van het hospitaal te Padang.
Tot directeur van het hospitaal te Padang, *L. de Scheemaker*, thans magazijnmeester van het afdeelings-kleedingmagazijn aldaar.
Tot magazijnmeester van het kleedingmagazijn te Padang, *J. P. S. Cabré*, thans adjunct magazijnmeester bij het algemeen kleedingmagazijn te Batavia.
Tot adjunct magazijnmeester van het algemeen militair kleedingmagazijn te Batavia, *S. J. Slier*, thans spijsverzorger bij het hospitaal te Willem I.
Tot spijsverzorger bij het hospitaal te Willem I, *J. von der Blomberg*, onlangs van verlof uit Nederland terug gekeerd en thans militair ambtenaar op wachtgeld.

GOEDGEKEURD,

Dat door het Militaire Departement

ZIJN OVERGEPLAATST:

Bij het Wapen der Infanterie.

Bij het 3 bataillon, de inlandsche 2 luitenant *Sodiwongso*, van het 14 bataillon.
Bij het 4 bataillon, de kapitein *M. L. G. van den Bergh*, van het garniz.-bataillon te Palembang, en de 1 luitenant *G. P. Schoemaker*, van het garniz.-bataillon in de 2de militaire afdeeling op Java.
Bij het 5 bataillon, de kapitein *W. E. Visser*, van het 4de bataillon; de 1 luitenants *L. J. F. B. Hamers*, van het 8 bataillon, *J. F. Backerus*, van het 1 bataillon, en de 2 luit. *C. Boekstal*, van het 1 bataillon.
Bij het 7 bataillon, de 1 luitenant *C. H. O. ter Schouw*, van de garnizoens-compagnie te Benkoelen.
Bij het 8 bataillon, de 2 luitenant *F. J. E. van Heemskerk*, van het 5 bataillon.
Bij het 9 bataillon, de kapiteins *J. H. Haan*, van het 5 bataillon, en *C. J. van den Ham*, van het garnizoens-bataillon in de Molukken.
Bij het 13 bataillon, de kapitein *C. F. Koch*, van het 7 bataillon.
Bij het 14 bataillon, de 1 luitenant *B. Loggere*, van het 8 bataillon, en de 2 luitenant *F. T. Engel*, van het 3 bataillon.
Bij het garnizoens-bataillon in de 1 militaire afdeeling op Java, de kapiteins *B. de Vries*, *L. J. M. Smets*, beiden van het 1 bataillon, en de 2 luitenant *W. F. K. L. Voigt*, van het garnizoens-bataillon te Palembang.
Bij het garnizoens-bataillon in de 2 militaire afdeeling op Java, de 1 luitenant *C. L. S. A. M. de Rolj van Zuidewijn*, van het 4 bataillon.
Bij het garnizoens-bataillon in de 3 militaire afdeeling op Java, de kapitein *T. J. Belle*, van het 3 bataillon.
Bij het garnizoens-bataillon ter Westkust van Sumatra, de kapitein *C. Meijer*, van het 7 bataillon.
Bij het garnizoens-bataillon te Palembang, de kapitein *J. B. Auffmorth*, van het 9 bataillon, en de 2 luitenants *J. Tomes*, van het 4 bataillon, en *A. Knoote*, van het 12 bataillon.
Bij de garnizoens-compagnie te Benkoelen, de 2 luitenant *C. C. F. Schepens*, van het 7 bataillon.
Bij het garnizoens-bataillon in de Molukken, de kapitein *W. Heijmans*, van het 9 bataillon, de 1 luitenant *P. L. Stennekes*, van het 12 bataillon, en de 2 luitenant *C. L. C. von Salomon*, van het 4 bataillon.

Bij het Wapen der Artillerie.

Bij het materieel, de 2 luitenant *H. A. Nuij*, van het personeel.

ZIJN GEPLAATST:

Bij het Wapen der Infanterie.

De 1 luitenant *J. B. A. Brumsteede*, laatstelijk plaatselijke adjudant te Weltevreden.
De 1 luitenant *H. W. van Oijen*, en de 2 luitenant *F. G. Meis*, beiden onlangs uit Nederland aangekomen.

Advertentien.

De directeur-generaal van financiën brengt ter kennis van belanghebbenden dat, gerekend van af den dag van heden, gedurende den tijd van éene maand, bij de lands kassen te Batavia, Samarang en Soerabaya verwisselbaar zullen zijn, de op den 7 dezer uitgelootte 4½ en 6 perCents Obligatiën, van welke de nummers in de Javasche courant van den 11 dezer door de algemeene rekenkamer zijn opgegeven.

Na verloop van den bepaalden termijn, zal geene verwisseling van in de deze bedoelde effecten, zonder speciale autorisatie, mogen plaats vinden.

President en directeuren der Javasche Bank maken bekend, dat het totale cijfer der in omloop gebragte bankbilletten op den 5 dezer bedroeg *f* 4,842,000.

De onder-intendant 1 klasse in de 1 militaire afdeeling op Java, zal op den 6 Februarij 1854, des morgens ten 9 ure, ten zijnen bureele te Weltevreden, overeenkomstig het reglement op het houden der uitbestedingen (Staatsblad 1829 No. 67), publieke uitbesteding houden voor de levering van: 1000 blikjes met wortelen, 300 blikjes met schorseneelen, 300 blikjes met kropsalade, 500 blikjes met doperwtjes, 500 blikjes met aspergeboontjes, 500 blikjes met gestoofde peren, alsmede 500 blikken met julienne-soep en 400 blikken met bouillon. De groenten moeten zijn van Nederlandschen oorsprong en bij voorkeur uit de fabriek van *Alberdingk Thijm*; en de soep en bouillon, van de in den handel bekende beste fabrieken.

De hoofd-ingenieur voor het stoomwezen, belast met het oppertoezigt over de fabriek voor de marine, het stoomwezen en de nijverheid, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat op Woensdag den 15 Februarij 1854, in opgemelde fabriek te Soerabaya, voor rekening van den lande openbaar zullen worden verkocht, verschillende overtollige gereedschappen en instrumenten, bestaande in diverse hak-, kant- en steekbeitels, vijlen, koperen kwadranten en verdere meet-instrumenten, benevens oude stoomketels en gedeelten van oude stoomketels, oude ledige kisten, vaten, enz. enz.

De resident van Bagelen maakt mits deze bekend, dat op Woensdag den 1sten Februarij 1854, des morgens ten 9 ure, in den dalm van den regent van Poerworedjo, overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen (*Staatsblad* 1829, No. 67), eene publieke uitbesteding zal worden gehouden voor het gewone onderhoud en de zware reparatiën aan de cultuurgebouwen in deze residentie, voor het jaar 1854: wordende gegadigden uitgenoodigd om hunne inschrijvingsbilletten vóór of uiterlijk op het hiervoren bepaalde tijdstip in te zenden; zijnde nadere inlichtingen ten aanzien dier werken, ten residentiekantore te bekomen.

Vendutien.

Op Donderdag 19 Januarij, voor het locaal der weeskamer.
Op Vrijdag 20 Januarij, wegens vertrek, ten huize van den kapt. plaatselijken adjud. *van Dam*, bij het plaatsbureau, door *B. J. Leon*.
En
Voor het commissiehuis van gebrs. *Roselje & Co.*
Op Zaturdag 21 Jan., des morgens ten half 10 ure, in het locaal der beurs.
Op Maandag 23 Jan., wegens liquidatie voor de toko van den kleedermaker *Henrici*, op Senin, door *B. J. Leon*.
Op Dingsdag 24 Jan., voor een huis in de Buiten Nieuwpoortstraat voor de woning van wijlen den chinees *Gouw Kangseey*.
Op Woensdag 25 Januarij, door *A. van Ommeren & Co.*, het tuinen zaailand, gelegen te Pekembangan, breeder omschreven in den *Java-bode* van heden.
Commissiehuis Meester Cornelis.
Vendutie op den bazaar te Becassie, op Zaturdag den 21 dezer.
En
Vendutie voor de kongsie op den bazaar te Meester Cornelis, op Donderdag den 26 dezer.

Vertrekkende Personen.

J. Trail. — *A. J. Boers.* — *P. F. van Gorkum.* — *H. A. Schreuder.*

Advertentiën.

EENE GOEDE DAAD. (*vervolg.*)

Het huiselijk leven van mijnheer Rameau was ook voor hem vol bekoorlijkheid. Mejufvrouw Louise, de gouvernante zijner dochter, was een bekoorlijk meisje; zij had weldra het geheele bestuur der huishouding in handen gekregen, en vervulde hare pligten met de grootste naauwkeurigheid, terwijl de kleine Anaïs haar als eene moeder beminde. Langzamerhand had zij al de zaken van mijnheer Rameau leeren kennen, die veel vertrouwen in haar stelde, en gedurig hare spaarzaamheid en haar zacht humeur den hoogsten lof toezwaaide; alleen beknorde hij haar van tijd tot tijd, dat zij niet altijd even opgeruimd was en in haar hart een geheim verdriet scheen te koesteren. Hoewel mijnheer Rameau zelf geene vrijzinnige opvoeding genoten had, had hij begrepen met hoeveel omzigtigheid en eerbied men den toestand eener verdienstelijke gouvernante beschouwen moet; hij waardeerde dat opofferen van eigen genot en vrijheid aan de vervulling van moeijelijke pligten; die algeheele zelfverloochening van een geest, die zich naar de eischen van een eerbiedwaardigen maar toch altijd zwaar vallenden stand wist te schikken. Daarenboven, onwillekeurig en zonder dat hij er zich rekenschap van wist te geven, ondervond de oude koopman den invloed van de opgeruimde gesprekken en de zachte manieren van het jonge meisje. Louise was zeer aanvallig; zij had schoone, heldere oogen vol uitdrukking en gevoel; maar wat meer was, zij had een hart vol teederheid en een opregt vroom gemoed, waardoor zij de genegenheid won van ieder die haar leerde kennen. Mijnheer Rameau kende weinig van haar geschiedenis; hij had haar tot zich genomen op aanbevelen van een braven geestelijke, die hem alleen gemeld had, dat zij het kind van zeer fatsoenlijke ouders was en in haar jeugd veel betere dagen gekend had; maar uit een gevoel van kieschheid vroeg mijnheer Rameau haar nooit naar de rampen van welke zij het onschuldige slagtoffer geworden was, en zij zelve bewaarde daarover een diep stilzwijgen.

Louise en hare kleine kweekelinge leefden in die stille afzondering zonder dwang, welke den geest meestal gelegenheid geeft zich vrij en voordeelig te ontwikkelen. Anaïs had veel aanleg en een edel hart; zij maakte groote vorderingen, beminde hare gouvernante met onbepaalde liefde, en gehoorzaamde haar in alles met de meeste bereidvaardigheid.

Wat ontbrak er dus aan 't geluk van mijnheer Rameau? Uitwendig en in 't oog der wereld, niets; maar in den grond alles.... de rust van zijn geweten. Nadat hij het verzoek om twee duizend francs zoo onbarmhartig afgeslagen had, verwonderde hij zich er over, dat zijn zoon volstrekt niets meer over deze zaak schreef, en dat hij zoo gereedelijk gehoorzaamd had; het speet hem dat hij geen andere inlichtingen had bekomen over het lot van de weduwe zijns broeders; maar bij durfde er zijnen zoon niet weder over schrijven, uit vreeze dat deze op nieuw een verzoek mogt doen, dat zijne gierigheid en zelfzucht hem verbood in te willigen.

Op zekeren morgen, dat deze gedachten hem nog levendiger voor den geest zweefden dan gewoonlijk, ontving mijnheer Rameau twee brieven; de eene droeg het postmerk van Parijs, het andere van Vichy. Van beide was het schrift hem onbekend; de eerste luidde aldus:

» Mijnheer!

» De heer Paulus Rameau, die de eer heeft uw zoon te zijn, heeft zich voor eenigen tijd in geldgebrek bevonden, en mij bij die gelegenheid met zijn vertrouwen vereerd. Daar hij bij zijne meerderjarigheid in 't bezit van een aardig kapitaaltje treedt, hem door zijne moeder nagelaten en dat gij met zeldzame bekwaamheid voor hem administreert, geloof ik u genoegen te hebben gedaan, door hem de som van 2400 francs te leenen, voor welke som de genoemde heer Paulus Rameau mij een wissel heeft gegeven, die ongelukkiglijk op den vervaldag niet is betaald geworden, hetwelk waarschijnlijk veroorzaakt is door de afwezigheid van mijnheer Paulus, die Parijs verlaten heeft. Wees zoo goed uwen zoon ten spoedigste te onderrigten, dat ik tot mijn groote spijt genoodzaakt zal zijn middelen van geweld te gebruiken, indien de gemelde som met den verschenen

interest en de onkosten mij niet binnen den tijd van voorties dagen betaald wordt.

Deze brief zal u bewijzen, dat mijnheer uw zoon zoo gelukkig is te doen te hebben met een geldschieter, die, gelijk ik, weet hoe men een fatsoenlijke familie als de uwe behandelen moet. Blijve enz.

LEVY."

De tweede brief was van den volgenden inhoud:

"Denkt gij nog wel eens aan mij, mijn waarde vriend Rameau? Herinnert gij u uwen ouden schoolkameraad Godet nog? Wel nu, in vele jaren hebben wij niets van elkander gehoord; en terwijl gij te Lyon een aardig kapitaaltje verdiend hebt, heb ik hier te Vichy ook geen slechte zaken gedaan. Bij toeval hoorde ik onlangs uw naam uitspreken, ik deed nader onderzoek, kortom, ik heb het geluk gehad uw zoon te omhelzen — een brave jongen! Op mijn woord van eer, hij is beter dan wij toen wij jong waren! Wij hebben over u gesproken — o, hij bemint, hij eert u ten hoogste. Maar u niet ongerust over hem; ik twijfel niet of de baden alhier zullen een heilzamen invloed hebben op de kranke, die bij herwaarts gebragt heeft, en wier toestand reeds ten goede keert. — Schrijf mij eens, oude vriend; die ontmoeting van een paar oude schoolmakkers is een geluk dat ons jonger maakt. Uw trouwe vriend.

GODET, Koopman."

"P. S. Gij behoeft uw zoon geen geld te sturen; zoo lang hij het noodig heeft, zal het mij pleizier doen het hem te verschaffen. Zoodra hij zich vast overtuigd had, dat ik uw vriend was, heeft hij mij openhartig 500 francs gevraagd, die ik hem terstond gegeven heb. Deze vraag heeft mij veel genoegen gedaan, want zij heeft mij getoond, dat Paulus de pligten der vriendschap wel begrijpt."

Laat ons voor eenige oogenblikken mijnheer Rameau onder het gewigt zijner smartelijke verwondering laten, en houden wij ons eenigzins nader met zijnen zoon bezig. Wij willen mededeelen op welke wijze het hem gelukt was zijne tante te ontdekken, en door welk een zamenloop van omstandigheden hij genoopt was geworden om van de milddadigheid zijns vaders 2000 francs te vragen.

Zoodra hij zich behoorlijk gevestigd had in zijn dierbaar Quartier Latin (aldus noemt men dien doolhof van straten tusschen het Instituut, het Luxembourg, het Panthéon en het Hôtel-Dieu) was Paulus er op uit geweest om het verblijf zijner tante op te sporen. Na vele vergeefsche pogingen was hij naar het bureau der policie gegaan; een der schrijvers had al de bijzonderheden opgeteekend die de vader van Paulus hem medegedeeld had, en toen den jongeling geantwoord: "kom over acht dagen eens terug en, zoo de weduwe Rameau nog te Parijs is, zal ik u haar adres bezorgen."

Paulus geloofde een weinig dat men den spot met hem dreef; hoe kon hij denken dat het oog der policie zoo schielijk het verblijf zou uitvinden van eene arme vrouw, sedert vele jaren verloren in die wereld van duisternis, armoede en ellende, die zulk een groot gedeelte van het prachtige Parijs beslaat? Paulus vergiste zich. Op den bepaalden dag kwam hij weder aan het bureau, waar men hem de volgende inlichtingen gaf:

"Mevrouw Rameau (Marie-Louise), borduurster, weduwe van den bankier Pierre Rameau, heeft met hare dochter gewoond in de straat Aubry-le-Boucher, No. 23; is van daar verhuisd naar de straat Clichy, No. 12; is in 't groote hospitaal gekomen...., vertrokken den.... en heeft Parijs verlaten...."

"En haar dochter, mijnheer, haar dochter?"

"O, haar dochter — dat kan ik u niet zeggen; maar volgens mijn aanteekeningen ben ik geneigd te gelooven, dat die niet meer bij hare moeder was toen deze naar de straat Clichy verhuisd is. Excuseer mijnheer, ik heb meer te doen; uw dienaar."

Toen Paulus het bureau der policie verliet, was hij bijna verschrikt. "Hoe!" zeide hij bij zich zelven, "is er dan hier eene onzigtbare magt die al uwe schreden, al uwe handelingen nagaat! En na verloop van tien, van twintig jaren zal men u kunnen zeggen, na

In den Java-Bode *van* 14 *dezer No.* 4 *is, aan het hoofd der Advertentie* (58) *abusivelijk* TE KOOP, *en aan het het hoofd der Advertentie* (59) TE HUUR, *geplaatst. Men gelieve dit te lezen zoo als het thans veranderd is, zullende de ondergeteekende naauwlettend acht gegeven, dat dergelijke verkeerde plaatsingen, niet weder worden over het hoofd gezien.*

De Uitgever,
W. BRUINING.

BATAVIA.

Gisteren avond is, drijvende in de rivier van Tanah-Abang, het lijk van een Inlander, met een touw om den hals vastgemaakt, gevonden. Het lijk is onbekend en waarschijnlijk met de banjier van boven komen afdrijven.

— Gisteren avond, omstreeks 7 en een half ure, ontstond er brand in Kampong Aijer achter Pekodjan, waarbij eenige bamhoezen huizen zijn afgebrand. De spoedig aangebragte hulp bluschte weldra de vlammen, waardoor de schade zeer onbelangrijk is.

— Eene geachte hand zond ons een in Nederland uitgegeven stukje, houdende mededeeling van wat er gebeurd is bij het stellen van het standbeeld van wijlen Z. M. *Willem II*. Twee duizend exemplaren daarvan werden door den Uitgever *A. J. van Tetroode*, te 's Gravenhage, gratis verspreid, en wij twijfelen niet of de opname van dat stuk zal allen onzen lezers aangenaam zijn.

Weinige oogenblikken vóór middernacht (26—27 Oct.), kwamen twee jonge lieden (wien immer dank daarvoor!) schier buiten adem in een vriendenkring de tijding brengen, dat het Beeld van den beminden Vorst en Veldheer en Weldoener, zonder voorbeeld noch wederga, bijna op deszelfs voetstuk stond. Bijzonderlijk zoo niet enkel, was hunne komst gewijd aan iemand wiens gehechtheid aan den Vorst bij leven en dood, proverbiaal is geworden. Deze werd als in hun midden meegevoerd. Hij had zoo gaarne de zijnen gaan halen maar het werd hem niet geoorloofd, daar het alsdan te laat moest worden om de stelling bij te wonen. Op het Buitenhof bevonden zich een honderd menschen en waarlijk het was tijd. Reeds stond het Beeld voor het voetstuk en begon statig omhoog te rijzen. De levendigste belangstelling openbaarde zich bij wijlen in een diep eerbiedig stilzwijgen. Daar bereikte het Beeld deszelfs standplaats en nu klonk een luid, tweemaal herhaald hoerah. Kort daarop werden, onder het meest aandachtig gehoor, de volgende regelen, met onmiskenbaar gevoel, met eene heilige statigheid, uitgesproken:

Al was dit Beeld van louter goud,
Nog bleef die glans, hoe rijk, te koud!
Geen Standbeeld schenkt, hoe hoog of schoon,
Aan TWEEDEN WILLEM waardig loon,
Zijn Naam alléén stilt nog de smart,
Doortintelt ieder dankbaar hart: —
Vermeld, ô Beeld, Zijn' Dapperheid,
Maar meer nog Zijn' Weldadigheid!

Hartelijk toegejuicht, volgde een hernieuwd hoerah, de hoeden werden opgeheven en stegen hoog in de lucht. Met ongedekten hoofde werd nu het Volkslied aangeheven en op het onverwachts werden de slagdeuren aan beide zijden der omheining geopend en veroorloofden de Leden der Commissie (wien de innigste hulde daarvoor zij gebragt!) aan de menigte het standbeeld te naderen.

Aan den voet van hetzelve werden dezelfde kunstelooze woorden, met zoo mogelijk nog hooger gestemd gevoel, uitgesproken en waarlijk dat oogenblik was treffend. Die edele mannen met deze openbare — immer zoo moeijelijk en onmogelijk naar elks genoegen te volvoeren — taak belast, die zaamgevloeide schare, waaronder eenige vrouwen uit den goeden Burgerstand, al die werklieden, die lichten, straks alle in beweging, stonden als door een tooverslag stil en 't scheen als of het metalen beeld zelf naar dien eersten groet luisterde!

De Spreker gevoelde eene aandoening van zaligheidsgenot zijn geheel wezen doorstroomen, daar de Algoede, zoo onverwachts, hem, hem juist, dat oogenblik, dáár aldus, had bestemd en gegund.

Met aandrang daartoe aangezocht, zei hij later het volgende en werd even godsdienstiglijk aangehoord.

Ziedaar dan 't Beeld van Hem, die eens voor veertig jaren,
Den reuzen-kamp voor Land en Vrijheid heeft beslist!
't Bevrijd Europa koom' erkentlijk op Hem staren,
En 't bloed dat voor ons vloot word' nimmer uitgewischt!
't Geschiedboek stelt Zijn Naam naast dien des Grooten Zwijgers,
Voor wien Zijn Koningshand een Standbeeld heeft gesticht.
Was Hij een Vorst der Kunst, de dapperste der Krijgers,
Als *Mensch* loont God hem thans voor *'t goed door Hem verrigt!*

De Bravo's! en de uitroepen schoon! en dankje! waren 's Sprekers loon met een paar tranen in eigen oogen, waarop tot Besluit, immer blootshoofds, werd ontboezemd de volgende variante op des onvergelijkelijken *Tollens* onwaardeerbaar Volkslied, vrij algemeen blootshoofds, aangehoord:

Bescherm, ô God, bewaak den grond,
Waarop ZIJN Beeldtnis staat,
De plek waar ook ZIJN wiegje stond,
Waar ginds ZIJN stof vergaat!
Wij smeeken ook Uw Vaderhand,
Met diep geroerde borst;
Bescherm, ô God, het Vaderland,
En d'Opvolger van *dien* Vorst!

welke laatste woorden, zigtbaar mede den diepsten indruk maakten.

Bij het verlaten van het terrein werd nu aan den ingang het hartelijkst hoerah twee malen Tweeden Willems Beeldtenis opwaarts gezonden en gevoelde de vorige spreker zich verpligt Heeren Leden der Commissie te naderen — om HunEd. namens de menigte, welke nu reeds in stillen eerbied zich verwijderde, te danken, — waarmeê hij dan ook, even ongekunsteld als onbeschroomd, met minzame deelneming ontvangen en bejegend, zijne hulde besloot.

Later in den nacht kwamen nog meermalen groepen van belangstellenden de nu omhulde Beeldtenis begroeten en werd het Volkslied, hetwelk de brave werklieden binnen de omheining waren blijven vervolgen, ook op straat meer dan eens aangeheven en aldaar oogenblikkelijk gestaakt, wanneer de wakende Beambten, met de hoogste bescheidenheid, zulks verzochten, onder het uiten van hunne eigene hooge belangstelling in die hulde aan Hem, die van zoo velen hunner de geliefde en vereerde Veldheer was geweest!

Zóó waren de eerste oogenblikken, die het standbeeld van Koning *Willem Twee* den *Eenige* heeft beleefd!

— In de *Oostpost* van Woensdag den 11den dezer No. 2 leest men:

In het laatste nummer van dit blad van 1853, maakten wij melding van den stouten diefstal bij een tokohouder alhier gepleegd, zonder dat twee schildwachten, die nabij deze toko op post stonden, iets daarvan bespeurd hadden, en zonder dat men kon vermoeden wie de daders waren. Wij vernemen nu met genoegen, dat het der onvermoeide vlijt, waarmede de policie is te werk gegaan, is gelukt om eenig spoor daarvan te ontdekken, door het achterhalen van eenige goederen van dien diefstal bij zekeren Chinees, wonende op *Passar Pabean* alhier. Deze geene genoegzame aanwijzingen hebbende kunnen produceren, door wien hij die ontvreemde goederen heeft verkregen, is in voorloopige hechtenis gebragt, ten einde desaangaande een nader onderzoek kan worden ingesteld.

— *Maandag jl.*, den 9den dezer, werd door eenige Javanen, welke bezig waren, met zich te baden in de rivier *Kalimaas*, op de hoogte van de kampong *Bandaran* aldaar opgevischt een krandjang, waarin, in doeken gewikkeld, het lijkje gevonden werd van een pas geboren kind van de vrouwelijke kunne. Bij een nader onderzoek, heeft men vermoed, dat het eene vrucht was van 6 of 7 maanden, daardoor dood ter wereld gekomen en van Chinesche ouders afkomstig.

— Gisteren morgen had er alhier een onderzoek plaats bij eene weduwe, welke van haren schoonbroeder die zeevaarder is, in bewaring had eene trommel, waarin eene som van *f* 2300.— Deze trommel nu werd plotseling vermist en den volgenden dag nog ten haren huize terug gevonden, maar... opengebroken; en werd daaruit vermist eene som van *f* 500,—.

— Wij vernemen dat twee ijzeren laadbooten, ieder met 300 picols koffij geladen, in de rivier Tjitarum, assistent-residentie Krawang, gezonken zijn. Deze laadbooten waren van die, welke alhier onder toezigt van den heer *de Steurs*, in een gezet zijn geworden.

— Op den 30sten December ll. werd, zoowel ter hoofdplaats Pasoeroean als te Malang, het gewone jaarlijksch examen der leerlingen bij de gouvernements lagere scholen op die plaatsen, op de gebruikelijke wijze gehouden.

Even als telken jare, werd ook dit maal bij deze gelegenheid, aan de leerlingen der school ter hoofdplaats Pasoeroean een feest gegeven, hetwelk bestond in een gecostumeerd kinderbal, waarvan de onkosten, als gewoonlijk, door de ingezetenen bij inteekening gedragen werden. Dit feest beantwoordde ten volle aan de verwachting: het gaf der lieve jeugd eene hoogst aangename uitspanning, welke nog lang bij haar in herinnering zal blijven.

— Volgens berigten van Passoeroean, schijnt het plan te bestaan, om het kerkgebouw aldaar te vergrooten; welk plan alleen maar afhankelijk zou zijn van de vraag: of de daarvoor benoodigde fondsen kunnen worden bijeengebragt. Het is te hopen dat althans om die reden, de uitvoering niet moge achterwege blijven.

— In het *Soerabayasch Nieuws- en Advertentie-Blad* van Woensdag den 11den dezer, No. 2, wordt gemeld:

Dezer dagen is, 's middags omstreeks half drie ure, een dief gearresteerd in het huis van den luitenant *S......*, achter de kazerne, en op heeterdaad betrapt; juist zich een' kleedingstuk hebbende magtig gemaakt, trachtte hij nog zijnen buit te vermeerderen, toen hij door de bedienden werd ontdekt en gevat.

— Op den 4den dezer werd bij den heer *S......*, toko-houder te dezer plaatse, door een' Javaan eene valsche bon gebragt, voorzien van de naamteekening van iemand, die reeds sinds eenige maanden naar Nederland vertokken is; deze bon was voor een' goed dubbelloop jagtgeweer, ter waarde van *f* 350,—; degeen' die op dat oogenblik het opzigt over de toko had, onbekend met den loop der zaken, heeft hetzelve afgegeven en de zaak bij de policie bekend gemaakt.

— Van Kedirie, meldt men met belangstelling uit ons blad te hebben vernomen, dat hier in vergelijk van daar, zoo weinige diefstallen, worden gepleegd; het schijnt te Soerabaya aan de orde van den dag te zijn, zoo schrijft men ons, doch hier is het aan de orde van het uur; in den nacht van den 5den dezer,

---

het doorbladeren van die groene portefeuilles, welke ik daar gezien heb: »deze of die jongeling is een luiaard, een losbandige geweest; geene verborg zijne ondeugden onder het masker eener deugd die niet in zijn hart woonde.'' Komaan, ik zie het wel, hier, overal en altijd moet men leven als onder het oog zijns vaders, en wie ongestraft slecht hoopt te zijn, bedriegt zich niet weinig.''

Na dit bezoek aan het bureau der policie schreef Paulus den brief, waarin hij te kennen gaf dat er geen hoop bestond om zijne tante de weduwe Rameau op het spoor te komen. De eerlijke Paulus was daardoor zeer teleurgesteld; hij had zoo gaarne zijne arme bloedverwante ondersteund. Vergeefsche hoop! Een schoone droom, maar die snel vervolgen was. Weldra namen zijne gedachten eene andere rigting, en hij gaf zich geheel aan de studie over. Om zoo min mogelijk tijd te verliezen, at hij dagelijks aan een open tafel in het huis waar hij woonde. Deze tafel werd gewoonlijk alleen bezocht door studenten. Op zekeren dag verscheen, te midden dezer altijd vrolijke luidruchtige jonge lieden, mevrouw Martin, die de honneurs der tafel waarnam, op wier gelaat dezen keer iets droevigs te lezen stond. Ondervraagd naar de oorzaak harer treurigheid, verhaalde zij dat eene oude dame, die in een klein kamertje op de bovenste verdieping woonde, plotseling door zulk eene ernstige ongesteldheid was aangetast geworden, dat men aan haar leven wanhoopte, indien men er niet in slaagde om de vorderingen harer kwaal te stuiten.

Een der gasten, een student in in de medicijnen, vroeg of er een doctor bij de zieke gehaald was. Toen mevrouw Martin hierop een ontkennend antwoord gaf, stond hij op, verliet de tafel, en begaf zich naar de hem aangeduide bovenkamer. Na eene tamelijk lange afwezigheid, kwam de jonge doctor weder beneden. Mevrouw Martin haastte zich hem te ondervragen, alsof zij in de zieke veel belang stelde.

»Och, lieve hemel, mevrouw,'' antwoordde de jonge man, met die onbedachte ruwheid, welke men meermalen ontmoet bij de menschen, die hun leven doorbrengen in het bestuderen van den dood en het leven, »gij weet wel, wat zij had, of liever wat zij niet had.... zie, als ik er om denk, dan schaam ik mij op het gezigt dezer tafel. Verbeeldt u eens, mijne vrienden, sedert maanden bevindt zich in ditzelfde huis, boven ons, eene arme oude vrouw, die van honger sterft en van koude klappertandt in een kamer zonder vuur....

» Dat is niet mogelijk!'' riepen allen te gelijk uit, » dat is niet mogelijk!''

» En 't is toch waar,'' hernam de jonge doctor. » Zij ziet er zoo goed uit, zoo fatsoenlijk.... neen, mevrouw Martin, dat nemen wij u hoogst kwalijk.... dat is niet menschlievend!

» Maar, mijne heeren, ik verzeker u dat ik er niets van wist.''

»Nu, dat willen wij dan maar gelooven. Komt, mijne vrienden, hier is een goed werk te verrigten. Paulus, doe eens de rondte met uw hoed, en dan moet overal de beurs voor den dag worden gehaald! Mevrouw Martin, de zieke moet dadelijk naar eene andere kamer vervoerd worden, waar een goed vuur is. Hoe is 't Paulus?''

»Voor deze maand neem ik alles op mij,'' antwoordde Paulus bedaard.

Aller handen strekten zich te gelijk naar den braven jongeling uit. »Bravo!'' riepen zij, en de jonge doctor voegde er bij: »ik ben er trotsch op uw vriend te zijn — 't is goed, Paulus; maar na deze maand zullen wij elk onze beurt waarnemen.''

»Maar, Ernest, wat scheelt de arme vrouw toch eigenlijk?'' vroeg Paulus.

»Wat haar scheelt? het zijn de gevolgen van lange ontbering. Zij heeft den geheelen winter honger en kou geleden, en nu doen zich zinkingkoortsen op.... ik zal later wel eten.... ik ga nu bloedzuigers halen, en ik zal even bij doctor Andral aangaan, die ons de hulp zijner meerdere ervaring niet weigeren zal.''

(Wordt vervolgd.)

werd in de toko van den heer *P.....* alhier, diefstal gepleegd met inbraak; die inbraak was zoo brutaal, dat onze berigtgever daar geen' tweede voorbeeld te Kedirie van weet, de toko is gelegen aan den grooten weg, terwijl alle half uur, soms om het kwartuur, eene patrouille daar langs gaat.

De inbraak moet door middel van breekijzers geschied zijn, doch naar alle waarschijnlijkheid hebben de dieven geenen genoegzamen tijd gehad, want er is slechts voor eene waarde van *f* 100.— ontvreemd.

In dienzelfden nacht en in diezelfde straat, werd diefstal met inbraak gepleegd in het huis van den heer *J. v. L.....*, alwaar, naar is opgegeven, slechts eene kist met kleedingstukken is gestolen, terwijl nog dien nacht en ook in diezelfde straat, poging tot diefstal werd gepleegd met inbraak, in het huis van *Maas Japar*, die evenwel tijdig wakker werd, waarop de dieven zijn gevlugt.

DE OOSTERSCHE KWESTIE.

Van de Aziatische grenzen niets nieuws; alleen meldt de *Patrie*, op grond van een bijzonderen brief uit Erzeroum, dat eene Russische colonne, die op marsch was om het garnizoen van Poti te gaan versterken, op weg in een der passen, in de omstreken van Kars, door de sneeuw overvallen en aldaar ingesloten is.

Men geeft zich nu aan de hoop over, dat het vergevorderde jaargetijde, vooreerst voor goed een einde aan de vijandelijkheden zal maken en dat de diplomatie intusschen het hare zal doen. Zoo men wel onderrigt is, is de graaf *Walewski* overbrenger van een voorstel van het Londensche kabinet, inhoudende dat het vereenigd Fransch-Engelsche escader niet in de Zwarte Zee zal verschijnen, zoolang de Russen den Donau niet zijn gepasseerd. Overigens moet de komst van den graaf nog in verband staan met de geprojecteerde Turksche leening, ter wier behoeve *Namik* pacha te Parijs gekomen is.

Aan de *Morning Chronicle* wordt uit Parijs geschreven, dat aldaar voor eenige dagen wederom het ontwerp eener nota uit Weenen is ontvangen. De Fransche regering schijnt er evenwel weinig acht op te willen slaan, daar het weder opwarmen der oude ontwerpen tot eene vredelievende oplossing van het geschil, thans geen ander doel kan hebben, dan de Westersche mogendheden op een dwaalspoor te brengen en voor Rusland tijd te winnen.

De *Herald* dringt aan op de terugroeping van den Britschen gezant te St. Petersburg. Zulk een stap, zegt het blad, zou nog geene oorlogsverklaring zijn, maar een bewijs, dat Engelands positie tegenover de Porte eene eerlijke is, en dat daarom voor den oogenblik de vredelievende betrekkingen met Rusland hebben opgehouden. Men kan niet gelijktijdig de vriend des sultans en die van den czaar zijn. Na het laatste manifest van Rusland en na het binnenloopen der vereenigde vloot in den Gouden Hoorn is de voortzetting der vriendschappelijke diplomatische betrekkingen met Rusland, òf verraad jegens den sultan, óf valschheid jegens den czaar, en in beide gevallen eene eerloosheid. — Het weekblad *The Economist* zegt, dat, nu de laatste overlandmail de intrigues van Rusland in Perzië en Khiva aan het licht heeft gebragt, de zoetklinkende verzekeringen van het St. Petersburger kabinet geen vertrouwen verdienen.

De *Times* tracht thans de groote mogendheden van het Oosten te bewijzen, dat het haar pligt is, hare onzijdigheid te laten varen, en in vereeniging met het Westen tegen Rusland op te treden. Hij begint zijn uitvoerig en belangrijk artikel met de onwederlegbare bewering, dat de stem der diplomatie door het kanongebulder voor geruimen tijd tot zwijgen is gebragt.

ENGELAND.

Te Manchester heeft de aangekondigde *meeting* over de Turksche kwestie plaats gehad. Zij werd zeer talrijk bezocht. De voornaamste redenaars waren sir *C. Napier* en de heer *Urquhart*. Er was eene buitengewone geestdrift voor de Turken zigtbaar. In dien zin werden er dan ook eenige besluiten genomen.

FRANKRIJK.

Parijs, 19 Nov. Het schijnt zeker, dat bij gelegenheid van den 2den December drie senatoren zullen benoemd worden. Natuurlijk dat men verschillende namen noemt, en wel in de eerste plaats den heer *Dupin*, oud procureur-generaal bij het hof van cassatie. Zijne onlangs gehoudene redevoering te Clamecy, zou men als de inleiding tot deze zijne benoeming kunnen beschouwen. Omtrent de twee anderen wil men, dat de keuze zou vallen op den heer *de Salvandy* en den hertog van *Montebello*. Wat den laatsten aangaat, deze houdt zich geheel vreemd aan de politiek en alleen bezig met de industrie, zijnde hij een der ijverigste administrateuren van eene uitgebreide maatschappij. In deze zijne betrekking heeft hij eenmaal den keizer moeten spreken, en deze omstandigheid is welligt de eenige oorzaak van het gerucht zijner aanstaande benoeming.

— De heer *Rocher*, oud commissaris-generaal der republiek, de voornaamste beschuldigde onder hen, die te Nantes gearresteerd zijn, is alhier, werwaarts hij getransporteerd is, op vrije voeten gesteld.

— In de Vendée legt de regering eene bijzondere surveillance aan den dag jegens alle reizigers, marskramers, enz. Men wil hierdoor het circuleren van pamfletten tegengaan.

— Den 7den van de volgende maand zal het fraaije bronzen standbeeld van den maarschalk *Ney*, in den grooten gang van het Observatoire op zijn piedestal geplaatst en ingewijd worden.

— De keizer *Soulouque* heeft bij een laarzenmaker alhier een tiental paar laarzen besteld, die nog al eenige opmerkelijkheid verdienen. De attributen der souvereiniteit en de wapens van den keizer zullen op het voorste gedeelte prijken.

— Te Parijs is op 20 November het proces der correspondenten van vreemde dagbladen op nieuw voor het hof van cassatie behandeld, bij welke gelegenheid alle kamers vereenigd waren. Eerst morgen zal het arrest worden gewezen. Hoewel er slechts ééne stem opgaat over de bekwaamheden, die de verdedigers der beschuldigden aan den dag gelegd hebben, zoo vreest men echter, dat de uitspraak van het hof in gunstigen zin voor de regering zal uitvallen, en dus in tegenspraak met die, gevallen in eene der kamers, toen het aldaar voor de eerste maal behandeld werd. Deze kamer toch heeft het arrest van het koninklijk hof der Seine gecasseerd, en aldus het groote beginsel der onschendbaarheid van het geheim der brieven gehuldigd.

ITALIË.

Turin, 20 Nov. De kamer van afgevaardigden is ontbonden verklaard, op grond van de vijandige houding die zij tegenover den senaat aannam. De verkiezingen zijn bepaald op 8 Dec. De eerste zitting der nieuwe kamer is bepaald op den 19 December.

TURKYE.

— Men zal zich herinneren dat de vorst van Servie aan een Turksch korps van 12000 man, dat naar de armee van den Donau op marsch was, den doortogt door zijn land geweigerd heeft. De *Patrie* meent te kunnen verzekeren, dat de kommandant van dat korps voornemens was den doortogt met geweld te bewerkstelligen. Het is evenwel naauwelijks te denken dat het zoo ver komen zal; veel meer is het waarschijnlijk dat de vorst zal toegeven, omdat Servie, in weerwil van zijne exceptionele positie een integrerend deel van het Turksch gebied uitmaakt. Hoe dit zij, de spanning tusschen de Servische en de Turksche regering is oorzaak, dat een Oostenrijksch observatiekorps bij Temesvar geconcentreerd is.

NOORD-AMERICA.

Uit Washington verneemt men, dat men zich aldaar ernstig bezig houdt met een hoogstwaarschijnlijk uit de lucht gegrepen gerucht, betreffende een verdrag, dat de Engelsche regering nopens de slavenkwestie op Cuba met Spanje gesloten had of ten minste zou sluiten, hetwelk ten slotte het protectoraat over Cuba aan de Engelschen verzekeren zou. Er zouden namelijk met toestemming van Spanje en onder bescherming van Britsche oorlogsvaartuigen, slavenkinderen uit Afrika naar Cuba vervoerd worden. Deze zouden 10 jaren als slaven moeten dienen; daarentegen zou na verloop van 50 jaren de slavernij op het eiland geheel en al worden afgeschaft. Zulk een verdrag luidt zeker zonderling, doch het is zeker, dat het zelfs in aanzienlijke kringen geloof vindt, en de Washingtonsche dagbladen ademen een oorlogzuchtigen geest.

— Te New-York woedde den 30 Oct. een hevige brand, waarbij 7 menschen om het leven kwamen; de schade wordt op 400,000 doll. begroot. Twee dagbladdrukkerijen, die van den *National Democrat* en van den *Military Argus* werden geheel en al vernield en ook de drukkerij van den *New-York Herald* bekwam veel schade.

— In de vorige maand zijn te New-York aangekomen 24,783 landverhuizers. Onder deze bevonden zich 4626 Duitschers, 2937 Franschen en 101 Italianen; velen der schepen hadden gedurende den overtogt passagiers aan de cholera verloren.

— In de Engelsche visscherij-districten zullen welligt weder onaangenaamheden voorvallen; ongeveer 100 Amerikaansche visschersvaartuigen oefenen hun handwerk in verboden water bij Fox Island uit; op de tijding daarvan heeft de *Bonita* bevel ontvangen aldaar te gaan kruisen en de belangen der Engelsche visschers te beschermen.

— In de wouden [illegible]gronden van Detroit heeft een geweldige brand 1000 acres land verwoest; de brand was den 19 de stad op eene mijl genaderd. De bosschen langs den spoorweg stonden in vlam, zoodat de communicatie afgebroken was.

— Op den spoortrein van Panama heeft een ongeluk plaats gehad, dat noodlottige gevolgen had kunnen na zich slepen. De trein, die de met de stoomboot *Ilinois* te Chagres aangebragte reizigers vervoerde, naderde eene houten brug boven een afgrond, niet ver van Barbacoas, toen zij in aanraking kwam met eene koe, die zich op den weg bevond. De schok was verschrikkelijk, en de locomotief, tender, goederenwagen en drie waggons stortten in den afgrond. De reizigers in de volgende rijtuigen zagen hunne reisgenooten op de rotspunten van den afgrond geslingerd; men snelde hen te hulp, en men vond tot aller verbazing slechts 2 dooden en 3 gekwetsten.

Kunsten, Wetenschappen, Landbouw, Nijverheid, Land- en Volkenkunde.

Overzigt der Geschiedenis van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen van 1778 tot 1853.

(*Vervolg en slot van No. 4.*)

Thans nog slechts een twaalftal jaren geleden, bestond hier te lande, behalve de landsdrukkerij, geene andere drukpers, ingerigt voor het uitgeven van boekwerken, tenzij die van het zendelinggenootschap. Men besloot toen, het 18 deel op deze zendelingpers te doen drukken, doch ook deze wijze van uitgeven voldeed niet, wegens de mindere sierlijkheid der daar toen beschikbare letters.

Om alle deze moeijelijkheden en bezwaren voor goed te boven te komen, besloot het Genootschap eindelijk tot oprigting van eene eigen drukpers en bragt dit besluit, met welwillende ondersteuning van het gouvernement, zoo spoedig ten uitvoer, dat reeds het 19 deel daarop gedrukt kon worden.

Deze drukpers des Genootschaps heeft zeer veel bijgedragen om de wetenschap in deze gewesten uit te breiden, want behalve dat er 's Genootschaps verhandelingen werden gedrukt, gaf *zij* vooral gelegenheid tot het ter perse leggen van de meesten der periodieke geschriften, welke sedert hare oprigting het licht zagen. Dan, allengs deden zich moeijelijkheden voor omtrent de wijze, waarop het Genootschap van zijne pers gebruik maakte.

In het jaar 1847 werd, bij regeringsbesluit van 29 Januarij het stelsel van censuur op het Genootschap toegepast, nadat reeds geruimen tijd verwikkelingen over het uitgeven door het Genootschap van boekwerken van eenigen omvang waren ontstaan. En toen in 1848 de toenmalige president des Genootschaps, de heer *van Hoëvell*, die zich tot dien tijd toe met het beheer van de drukkerij wel had willen belasten, naar Nederland vertrok, was er niemand in het bestuur des Genootschaps, die zich met zoo groote verantwoordelijkheid wilde belasten of genegen was, zich aan zoo groote beperking te onderwerpen; als welke, onder de toenmalige omstandigheden, met het beheer der drukkerij gepaard gingen. Eensklaps werd de drukkerij alzoo werkeloos en het was een tijd lang alsof de wetenschap in Nederlandsch Indië geene beoefenaars meer had. Gelukkig was dat tijdvak kort en hetzelfde jaar 1848, de geheele beschaafde aarde electriserende, drukte zijne historische cijfers ook diep in den maatschappelijken toestand dezer gewesten en gaf warmte en opgewektheid, waar vroeger koelheid en onverschilligheid bestonden. Door het vroeger reeds ontwaakte leven in letteren en wetenschappen werden boekhandelaren en boekdrukkers herwaarts gelokt, welke weldra in de behoefte der krachtig terugwerkende wetenschappelijke bemoeijingen en der zich van toen af aan ontwikkelende dagbladpers konden voorzien. Het Genootschap werd toen te rade, zijne drukkerij aan eene bijzondere onderneming over te doen en zich daarbij de spoedige uitgave van zijne werken te verzekeren. Over dezen maatregel, welke in 1848 ten uitvoer werd gelegd, heeft men reden gehad zich te verheugen, want de uitgave van 's Genootschaps werken heeft sedert met den gewenschten spoed plaats gehad en het Genootschap is ontheven van de lasten eener kostbare administratie, verbonden aan de geregelde werking eener drukkerij van den omvang, als de zijne was.

Van de eerste jaren van het bestaan des genootschaps af was herhaaldelijk bepaald, dat van zijne bibliotheek een catalogus zou worden vervaardigd en uitgegeven. Vreemd genoeg, zijn die bepalingen eerst in 1846 opgevolgd geworden, toen referent die taak op zich had genomen. Daardoor werd eerst met juistheid de toestand der boekerij bekend en bleek het, hoe die in vroeger jaren door mindere zorg had geleden en hoeveel nog daaraan ontbrak om haar eenigzins te brengen in een' staat, die voldoende zou kunnen genoemd worden. Sedert zijn geene pogingen onbeproefd gebleven om met de beschikbare middelen de bibliotheek aan hare bedoeling te doen beantwoorden, en welke aanzienlijke uitbreiding daaraan gegeven is, kan blijken uit de tweede uitgave van den catalogus, welke door den ijver van den tegenwoordigen bibliothecaris, den heer *J. Munnich*, is bezorgd. Dan, verheelen mogen wij het niet, 's Genootschaps middelen zijn verre van voldoende, om zijne boekerij vooreerst nog te doen worden een sieraad dezer gewesten.

De beide bovenbedoelde catalogussen hebben enkel betrekking tot de gedrukte werken, in de bibliotheek voorhanden. Het Genootschap is echter allengs in het bezit gerakt van eene aanzienlijke verzameling Arabische en Maleische en andere handschriften. De catalogus daarvan, welke in het 25ste deel wordt opgenomen, is de vrucht van den arbeid van onzen kundigen adjunct bibliothecaris, den heer *Friederich*.

Boven is reeds gezegd, dat het genootschap, na intrekking van het zoölogische gedeelte van het museum, meerdere uitbreiding wenschte te geven aan het mineralogisch, geologisch, archaeologisch en ethnographisch gedeelte er van. Hiertoe is ook sedert 1844 overgegaan en vooral de oudheidkundige en geologische afdeelingen zijn aanmerkelijk toegenomen in belangrijkheid. Het oudheidkundig gedeelte werd voornamelijk verrijkt, eensdeels door gunstige besluiten der regering, waarbij bepaald werd, dat al die overblijfselen van den voortijd, welke van hunne oorspronkelijke plaats genomen en hier en daar verspreid en zonder behoorlijke bezorging waren, voor 's Genootschaps museum naar Batavia zouden worden gezonden, en ten andere door den aankoop van de oudheidkundige nalatenschap van *F. G. Valck*, in leven resident van Djocjocarta. De catalogus van 's Genootschaps oudheden is reeds gedrukt en in de verhandelingen opgenomen.

Van den catalogus van het geologisch kabinet bestaan tot nog toe slechts losse ongedrukte fragmenten, hoezeer het belangrijk genoeg is om er een gedrukten, volledigen catalogus van te bezitten. De vervaardiging daarvan is echter aan groote bezwaren onderworpen, omdat zeer talrijke voorwerpen, in vroegere jaren in verschillende kisten gepakt en bewaard, de noodige aanwijzingen omtrent de plaats van voorkomen hebben verloren of niet meer laten herkennen.

Het nieuwe leven, waarmede sedert een vijftiental jaren het Genootschap is bezield, heeft voor een groot gedeelte zijne impulsie gekregen door een' man, aan wien de wetenschap en de maatschappij in Nederlandsch Indië groote verpligtingen hebben, en die thans nog in het moederland een krachtig voorstander is van den vooruitgang der bevolkingen van deze gewesten. Ieder gevoelt het, dat ik hier bedoel den heer *W. R. Baron van Hoëvell*. Onder zijn presidium heeft het Genootschap begonnen in ruimere mate vruchten af te werpen dan ooit vroeger was geschied, en dit presidium kenmerkte zich bovendien door eene nieuwe rigting in 's Genootschaps werkkring, welke sedert met zorg ontwikkeld is.

Deze rigting was het door den druk openbaar maken en verspreiden onder de inlandsche bevolkingen van de vruchten hunner oude letterkunde. Te regt werd daarin gezien een krachtig middel, niet alleen om de kennis van de inlandsche talen te bevorderen, maar ook om de inlandsche bevolkingen zelve tot meerdere beschaving te brengen. Zoo heeft het Genootschap sedert 1843 duizenden afdrukken onder de inboorlingen dezer gewesten verspreid van het Maleische gedicht Sjaïr Bidasari, van de Javaansche gedichten Wiwoho of Mintorogo, Romo Manik Mâjâ en Hangling Darmo en van de Kawi-werken Wretta Santjaja, Ardjoeno Wiwaha, Boma Kawja en Mani Batangan, terwijl eene Arabische spraakkunst afkomstig uit de bibliotheek van de gewezene sulthans van Banten en getiteld Mahra el Arwa, ter perse is.

Het uitgeven van de boven genoemde Kawi-werken heeft de wetenschap te danken aan het zeldzaam talent en den ijver van den heer *R. Friederich*, die van de studie van het Kawi eene specialiteit heeft gemaakt en daartoe door de regering en het Genootschap in de gelegenheid is gesteld. De oude dichtertaal der Javanen schijnt in den tegenwoordigen tijd nog slechts op het eiland Bali in leven te zijn gebleven. Daar zijn de bronnen, waaruit men thans voornamelijk de kennis dier rijke en sierlijke taal moet putten. Het was een gelukkig denkbeeld, de eerste Balische expeditie, welke zooals bekend is, in 1846 plaats had, tevens dienstbaar te maken aan de wetenschap in het algemeen en aan de studie van de Hindoe-godsdienst en het Kawi in het bijzonder. De heer *Friederich*, op voorstel en met ondersteuning van het Genootschap, tot dat einde aan de

BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag 18 Januarij 1854, No. 5.

eerste Balische expeditie toegevoegd, heeft zich met roem van zijne taak gekweten en deze zending heeft er vooral toe bijgedragen, om Bali in zijne belangrijkheid ten genoemden opzigte te doen kennen en de eerste oorspronkelijke Kawi-werken aan de geleerde wereld bekend te maken. Sedert zijn ook op Java nog meerdere Kawi-handschriften gevonden, met welker bewerking de heer *Friederich* zich onledig houdt. Het verblijf van den heer *Friederich* op Bali is echter te kort van duur geweest en de tijdsomstandigheden waren door de Balische oorlogen te ongunstig, dan dat aldaar niet nog veel voor hem te werken zou zijn overgebleven en sedert een' geruimen tijd is er dan ook weder sprake van, dat de heer *Friederich* zich weder in wetenschappelijke zending naar Bali zal begeven.

Reeds meermalen was in de laatste jaren ter sprake gebragt, de herziening van de nieuwe wetten, welke, in 1823 vastgesteld, in vele punten niet voldeden aan de tegenwoordige behoeften des Genootschaps en te weinig bijbragten om de werkzaamheid der leden op te wekken. Reeds in 1847 was door referent een ontwerp opgemaakt, de strekking hebbende, om eene groote uitbreiding aan den werkkring des Genootschaps te geven en het door splitsing in klassen eenigermate in te rigten als het Fransche instituut of als het voormalige Koninklijk Nederlandsch instituut. Daarbij werd het denkbeeld geopperd, om door elk dier klassen te doen uitgeven een tijdschrift over die takken van wetenschap of kunst, welke zij omvatte, afgescheiden van de bundels verhandelingen, welke, even als vroeger, in grootere tijdruimten zouden verschijnen en bijdragen over alle vakken van kennis bevatten. Dit ontwerp vond toen ter tijde weinig bijval; men achtte den tijd nog niet daar, om het Genootschap op eene zoo uitgebreide schaal te vestigen en het ontwerp werd alzoo voorloopig ter zijde gelegd. Intusschen heeft de loop der dingen spoedig doen zien, dat het ontwerp eener zoodanige hervorming geenszins hersenschimmig was. De oprigtingen toch van de Natuurkundige Vereeniging, van de Geneeskundige Vereeniging, van het Genootschap Musis, van het regtskundig tijdschrift, van de Nederlandsch-Indische Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen, van het Onderwijzers genootschap, van de Warnasari, den *Java-Bode* en *Biäng-lala* van de Indische afdeeling van het Koninklijk Instituut voor Ingenieurs, wat zijn zij anders, dan de uitdrukking der behoefte aan het scheppen van ligchamen en organen voor de afzonderlijke afdeelingen van kunst en wetenschap?

In 1852 is een nieuw ontwerp van wetten, in de hoofdzaak geschoeid op die van 1823, doch tevens de strekking hebbende om de gewone leden meer dan vroeger aan de werkzaamheden te doen deel nemen, aan de beoordeeling der leden onderworpen. De minder gunstige ontvangst van dit ontwerp bij de leden, voornamelijk haren grond hebbende in een artikel, waarbij eene hoogere jaarlijksche contributie, door de ontoereikendheid der inkomsten voorgeschreven, werd voorgesteld, heeft de directie doen besluiten om het ontwerp te wijzigen en het later nogmaals aan de beoordeeling der leden te ouderwerpen.

Van 1838 tot 1848 was Nederlandsch Indie in het bezit van een tijdschrift, welks hoofdstrekking was de uitbreiding der land- en volken- en taalkunde van den Indischen Archipel. Nadat het Tijdschrift van Nederlandsch Indie op den bodem van het moederland was overgeplant, ontstond het Indisch Archief, hetwelk echter, na slechts twee jaren levens te gronde ging. Na 1850 bestond in deze gewesten geen orgaan, speciaal aan taal-, land- en volken- en oudheidkunde dezer gewesten gewijd en deze leemte werd algemeen gevoeld en betreurd, te meer daar het in Nederland voortgezet wordende Tijdschrift voor Nederlandsch Indie in hoofdrigting is veranderd en in het Vaderland zich meer op het eigenlijk staatkundige terrein beweegt. Het Genootschap besloot toen, zelf uit te geven een Tijdschrift voor Indische taal-, land- en volkenkunde en droeg de redactie daarvan op aan een viertal zijner leden. Met de uitgave van dit Tijdschrift, welks eerste jaargang grootendeels is voltooid, is het Genootschap een nieuw tijdperk ingetreden en eene groote schrede voorwaarts gegaan.

In alle rigtingen greep het Genootschap in de wetenschap, en eerst in de laatste jaren, nadat voor bijzondere behoeften bijzondere organen waren geschapen, zien wij zijne werkzaamheden, hoezeer dan ook geene uitsluitende, toch eene meer bepaalde rigting nemen. Uitsluitend mag die rigting nimmer worden, want het Genootschap behoort te blijven een genootschap der wetenschappen en niet een genootschap eener bijzondere wetenschap. Maar het kan niet anders of de rigting zijner werkzaamheden is in groote mate afhankelijk van de rigting der studiën van de in deze gewesten verblijvende personen. En zoolang hier niet zal zijn gevestigd eene geregelde Europesche maatschappij, zoovals wij die aantreffen in de landen van westelijk en midden Europa, en zoolang de inboorlingen van den Archipel niet zoodanig zijn opgeleid, dat men ook van hen vruchten voor de wetenschap verwachten mag; — zoolang zullen de priesters der wetenschap hier weinig talrijk blijven en nu en dan die van eenigen tak overwegen en hunne rigting aan het genootschap mededeelen.

Hopen wij, dat die beide ongunstige omstandigheden voor eene ruimere uitbreiding van kennis, nog in onzen leeftijd zullen opgehouden hebben te bestaan.

Reeds is het een verblijdend verschijnsel, dat mildere beginselen van bestuur daartegen geene hinderpalen zijn. Reeds is, vooral na 1848, verbazend groot te noemen de vooruitgang der Europesche beschaving en kennis in deze gewesten. Reeds hebben zich de behoeften van een ruimer intellectueel leven in hooge mate geopenbaard ter hoofdplaatse van Nederlandsch-Indië en op de overige hoofdplaatsen van Java. Reeds is de kiem gelegd voor eene hoogere beschaving der Javanen, door de stichting allerwege van scholen, en zelfs reeds worden de Javanen in de hoogere wetenschappen ingewijd en de natuurkundige en geneeskundige wetenschappen door meerdere tientallen tongen besproken in het Maleisch, Soendaneesch en Javaansch. Reeds is de oude dichtertaal der Javanen weder in duizenden hunner handen, om hunnen smaak te verfijnen en hun karakter te veredelen en worden de afdrukken van de meesterstukken hunner latere dichters door duizenden hunner gretig gelezen. En wat laat zich niet verwachten van de tijdsomstandigheden, die Java maken tot het middenpunt van handelsverkeer der geheele aarde. Onder de trapsgewijze uitbreiding van vrijzinnige instellingen, waarover wij ons mogen verblijden en die door den tijdgeest worden voorgeschreven, zal de Europesche bevolking er tot eene onverwachte talrijkheid toenemen. Stoom- of caloriekvloten zullen zich onafgebroken bewegen tusschen de goudlanden van West America en Australië, tusschen de zijde- en theelanden van Oost-Azië en tusschen de fabrieklanden van Europa; — en de koffij-, rijst- en suikerlanden van den Indischen Archipel zullen van die beweging noodwendig het middelpunt worden, door hunne vruchtbaarheid, door hunne producten door hunne aardrijkskundige ligging.

En, het kan niet missen, die groote beweging van handel en industrie zal eene groote beweging in de wetenschap ten gevolge hebben, want wetenschap en industrie en handel reiken elkander onophoudelijk de hand, en die landen, waar handel en industrie den hoogsten bloei bereiken, zijn, de geschiedenis en het heden leeren het ons, ook die landen, waar kunsten en wetenschappen het meest bloeijen.

Vijf en zeventig jaren heeft het Genootschap doorleefd, doorleefd in bloei en verval, en wederopkomst, en kwijning, en wederverheffing, en na zoo vele en zoo zware stormen staat het gebouw onzer vaderen nog daar en wedijvert met de meest geachte wetenschappelijke instellingen in degelijke werkzaamheden, en wordt geoordeeld rang te hebben tusschen de meest beroemden. Daar is de pligt, die op het tegenwoordige geslacht rust, om dat gebouw te helpen schragen en verder op te trekken. En die pligt zal het vervullen. En moge, wanneer de stichting van *Radermacher* vereeuwt, ons nageslacht haar begroeten, oud in jaren, maar jeugdig van krachten en onverwelkt. Moge haar toekomstig eeuwfeest de blijken toonen, dat haar laatste eeuwkwartaal vruchtbaarder nog is geweest dan de drie eeuwvierden, die achter ons liggen. Daartoe kunnen wij allen nog medewerken, hetzij onze loopbaan hier reeds ten einde neigt of nog in opkomst is, ieder naar zijne krachten en talenten. De tijd die is, ziet op ons streven; — zorgen wij, dat de tijd, die zal komen, getuigen zal, dat de ons toevertrouwde parel in hare volle waarde op de nakomelingschap is overgegaan.

Dr. P. BLEEKER.

Scheepsberigten.

Straat Sunda doorgezeild.

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van.*	*Datum.*	*Naar.*
Januarij.	4	Zweedsch	Hilda	E. Hultman	Singapore	30 Dec.	Falmouth
»	—	Russisch	Onni	R. Albrecht	»	— »	Melbourne
»	—	Engelsch	Grace Langatoff	J. Logan	Manilla.	17 »	
»	5	»	Mary Graham.	J. W. London.	»	16 »	London
»	—	»	Creole	R. Kelgour	Singapore	30 »	Lounceston
»	9	»	Rance	J. Grierson	»	— »	Adelaide
»	—	»	Caldee	R. Chambres	Batavia.	9 Januar.	Melbourne
»	11	Spaansch	Ninfa di Santa	V. F. Estrada	Manilla.	28 Dec.	Cadix
»	12	Engelsch	Wm. Simpson.	J. Skenley	Batavia.	9 Januar.	Londen
»	13	Hamburgsch	J. W. A. Lorenzen	E. Heinrichsen	Singapore	10 »	Hamburg
»	14	Engelsch	Hasting	J. Robson	China	31 Dec.	Londen

Aangekomen Schepen te *Batavia.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van.*	*Datum.*	*Agenten.*
Januarij.	15	Nederlandsch	st. Onrust	L. t/z. 2 kl. Quarles v. Ufford	Cheribon		
»	16	Nederl. Indisch	Poelkoel Ghaijer	Said Alkaf	terug uit zee.		Pitcairn, Syme en co.
»	—	Hamburgsch	Carl von Graefe	von Graefe	Liverpool		Jacometti en Landberg
»	17	Nederlandsch	Analina		Nederland		»
»	—	Engelsch	Amarauth		Engeland		
»	—	Nederlandsch	Anna Lena		van de West.		

Vertrokken Schepen van *Batavia.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar.*
Januarij	17	Nederlandsch	Cortgene	Schott.	Rotterdam
»	—	»	Koning Willem II	W. Blankert	Samarang
»	—	»	Drie Vrienden	Anderson	Tagal
»	—	Nederl. Indisch	Fathool Hair	Goesti Takoo.	Banjermassing
»	—	» »	Tadjiel Moelock	Sech Habse	Soerabaya
»	—	» »	Tartar	Sin Pie	Cheribon
»	—	Z. M.	stooms. Samarang.		Koerstellende om de Oost.
»	—	Hamburgsch	Hannibal	Hourop	China via Soerabaya
»	—	Nederl. Indisch	Batavia	Tan Ingiok	Om de Oost.

In lading liggende Schepen te *Batavia.*

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederlandsch	Anna Elina			Jacometti en Landberg.
»	Hendrika	Admiraal		Reynst en Vinju
»	Maria*	van Wyk	Amsterdam via Soerabaya	van Ommeren, Rueb en co.
»	Welhelmina *	van der Zweep	Soerabaya	»
»	Vertrouwen *	Pott.		Maclaine, Watson en co.
»	Stad Tiel	Derks		G. Suermondt en co.
»	Robertus Hendrikus *	R. H. Mulder.		G. Suermondt & co.
»	Elisabeth & Jacoba *	Zeeman	Amsterdam	Haager en Schuurman.
»	California *	Jaski	»	B. Kopersmit & co.
»	Johanna Hendrika *	Hoek	» via Samarang.	»
»	Zwaluw *	Luteijn.	Nederland.	de Weerdt Ruyl en co.
»	Maria	H. D. van Wijk.	Amsterdam via Soerabaya	Haager en Schuurman
»	Pio Nono	Nordlohn	Rotterdam	Tiedeman en van der Burg.
Nederl. Indisch	Naim Balhair.	Said Asegaf	Soerabaya.	Coulster
» »	Cecilia	Hamdja Noordig	Golf van Persie	»
» »	Almansoor	Sech Jahim	Samarang	»
» »	Al Aloewi	Seid Bafadel	Cheribon	»
» »	Walvisch	Said Alhadiet		
» »	Generaal Chassé	Rehling	Australie	Paine, Stricker en co.
» »	Lachmodie	Sech Sahat	Palembang	Coulster
» »	Atiat Ulrachman	Sech Osman		D. N. Buijs en Co.
» »	Oey Sinjo	Kwee Samiang.	Cheribon	John Pryce en co.
» »	Kasbal Hair.	Sech Bahriso		
» »	Indramayoe	Gouw Tjoeyseng		
Engelsch	Jane	Henderson.	Londen.	Maclaine, Watson en co.
»	Lowell.	Meacon	America	»
»	Helen Mary	R. Legg	Londen	Martin, Dyce en co.
»	Bloir	Mordy	Sydney	Morgan, Melbourn en co.
»	Amarahth			Jacomettie en Landberg.
Amerikaansch	Cyane	Burmeester.	California	Maclaine, Watson en co.
Fransch.	Cecilie	Ferrand	Nantes via Samarang	G. Suermondt en co.
Hamburgsch	Arion	R. Keiser.	Kaap de Goede Hoop	Bahre en Kinder
»	Oscar I.	Mork	Cowes	Metzendorff, Wilmans en co.
»	Emilie	Wulff	Stockholm	G. Suermondt & co.
»	Carl von Groefe	Von Graefe	Singapore	Pitcairn, Syme en co.
Deensch	Valkyrim.	Strandgaard	Kopenhagen.	Paine, Stricker en co.
»	Wodan	Mattheissen	Londen	Metzendorf, Wilmans en co.
»	H. Söinsen	Jacobsen	Koppenhagen	G. Suermondt en co.

De Nederlandsche Particuliere Schepen zijn aangeduid met een.*

Aangekomen Schepen te *Samarang.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Jan.	6	Z. M.	Onrust	luit. t/z. 2 kl. Jhr. H. Q. v. Ufford	Lassem.
»	7	N. I.	Fathal Hair	F. M. Lukas	China.
»	—	Ned.	Mariane	P. P. Tjebbes	Batavia.
»	—	N. I.	stooms. Java	G. Batten	Soerabaya.
»	8	Z. M.	Sylph	komm. luit. t/z. 1 kl. v. d. Straaten.	»
»	9	N. I.	Bientang Toedjoe	Tiau Lien The.	Riouw.
»	—	»	Ellen	J. C. Lebert	Batavia.
»	10	»	Alnoer	Sech Baharmoes.	»
»	11	Ned.	Qatre Bras	F. B. Bondix	»

Vertrokken Schepen van *Samarang.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Jan.	7	Ned.	Ottolina	J. J. Prange	Soer. & Ned.
»	9	Z. M.	Sylph	luit. t/z. 1 kl. J.	
»	12	Ned.		v. d. Straaten	Batavia.
»	—	N. I.	Christina Agatha	O. P. Lap.	Soer. & Ned.
»	—	»	Naga Laut	J. Winter	Batavia.

In lading liggende Schepen te *Samarang.*

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederl. Indisch	Fathool Karim	Sarief Bahasoan		
» »	Fidha Rachman	Sech Bilfagie		
» »	Emilie	G. Nieland Baunier	Singapore	Gezagvoerder.
» »	Fathal Hair	F. M. Lucas		
» »	Bintang Toedjoe	Tio Lian The.		
» »	Ellen	J. C. Lebert		B. Kopersmit en co.
» »	Alnoer	Sech Baharmoes		
Nederlandsch	Vijf Gebroeders	P. Dekker.	Batavia	
»	Zeeland	F. de Winter.		B. Kopersmit en co.
»	Witte Cornelis Zoon de Witt	F. van Rossen	Rotterdam	Dorrepaal en co.
»	Marianne	R. P. Tjebbes.	Nederland	van Maanen en co.
Zweedsch	Stats Radet Fahraus	Rundberg	»	van den Broek en Voeckens.

Aangekomen schepen te *Soerabaya.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Jan.	4	Ned.	Zein	Bandjerdana . .	Riouw.
»	8	»	Little Tot	Katjoong . .	Pasoeroean.
»	9	»	Pantes	Pa Ongo . .	Bawean.
»	—	Eng.	Harriet	H. de Smidt. .	Calcutta.
»	10	Ned.	Ottolina	J. J. Prange .	Batavia.

Vertrokken schepen van *Soerabaya.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Jan.	3	N. I.	stooms. Makassar . . .	H. Chevalier .	Mol. v. Mak.
»	—	Ned.	Alblasserdam	H. Pott . .	Nederland.
»	4	»	Formoza	G. Groenewoud	Rotterdam.
»	5	»	Nederland en Oranje .	L. van der Plas	Nederland.
»	6	»	Urania	C. J. Stapert .	»
»	—	N. I.	stooms. Java	G. Batten . .	Singapore.
»	7	»	Almansoor Sarie . . .	Mohamat Said. .	Banjermass.
»	8	»	Sumatra	P. Vader . .	»
»	—	Ned.	Koning Willem II . .	v. Eijk Menkman	Nederland.
»	9	N. I.	Hing Goan	Lim Pik I. .	Grissee.

In lading liggende Schepen te *Soerabaya.*

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederlandsch .	Rotterdam	P. Vis	Nederland	Fraser Eaton en co.
»	Nijverheid	N. J. Mooy . . .	»	»
»	Maximiliaan Theodoor	K. G. de Veer . .	»	»
»	Hendrina	van Marion . . .	»	»
»	Helena Christiana	van Calcar . . .	»	»
»	Mathilda Cornelia	L. E. Lundegren . .	»	»
»	Barend Willem	Retgers	»	»
»	Anna Maria Henriette	F. Zeijlstra . . .	»	»
»	Oceaan	J. Doeksen . . .	»	»
»	Catharina Maria	G. L. Gartmans . .	»	»
»	Reijerwaard	M. Wierikx . . .	»	W. Cores de Vries.
»	Elisabeth Johanna	J A. Ballot . . .	»	»
»	Derkiena Titia	W. van Zijp . . .	»	J. B. van Eck en co.
»	Mentor	D. A. Zeijlstra . .	»	P. Kervel en co.
Engelsch .	Bengalore	C. Jurner	Engeland	Adam en co.
» .	Greciaan Queen	H. Gibs	Sydney	Fraser Eaton en co.
Nederl. Indisch	Djoharie	Kiagoos Mohamad Asie	Molukkos	Gezagvoerder.
» »	Rembang	Oedin	Banjermassing	»

Aangekomen Schepen te *Pasoeroean.*

Datum.		*Vlag.*	*Nanem der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Dec.	31	N. I,	Little Tot	Katjoong .	Sumanap .
Jan.	3	Ned.	Massstroom	J. F. Hoogeveen	Probolingo.

Vertrokken Schepen van *Pasoeroean.*

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Jan.	3	Ned.	Stad's Gravenhage . .	C. J. N. Blok .	Rotterdam.
»	—	»	Johanna Maria Christina .	F. J. Nahmens .	Amsterdam.

AANGEKOMEN PASSAGIERS.

Met het Hamb. schip *Carl von Graefe:* de heer *Aindenberg.*

VERTROKKEN PASSAGIERS.

Met het Ned. schip *Cortgene:* de heeren *W. Bosch en familie met 1 bediende. — C. H. G. Steurwald en familie. — A. C. de Lannoij en 2 kinderen. — F. Busch.* — jongeheer *E. Carvalho.* — 1 *Militair.* — 1 *bediende van* kapt. *Scott.*

Handelsberigten.

Aanvoer.

Van Bantam per praauw. *Sampang*. Derra.

200 st. buffelhuiden 225 boss. rotting. 10 roll. bamb. matten. 1 pic. buffel spieren. *Kisoeij.*

Van Bantam per praauw *Sampang* gez. Sangiet.

6000 ps. arensuiker. 4000 do. aardewerk. 3 pic. uijen. *Jo Samsoeij.*

Van Bantam per praaum *Sampang* gez. Maroedien.

1 jatt. balk. 10.000 ps. arensuiker. 4000 do. eende eijeren 100.000 do. kanarie noten. 5 do. aardewerk. 6 pics. kapoek. $1^{1}/_{2}$ do. oemping. 5 roll. zw. doek. 10 do. bant. matten. 25 pic. gomelastiek. *Jo Tammie.*

Van Tjieringing per praauw *Sampang* gez. Asam.

40 tonnen olie. 70 pic. boombasten. 8 do. gomelastiek. 2 do. oemping. 2 do. agar agar. 10.000 ps. kanarie. *Tjia Oeij.*

Van Tjiringien per praauw *Sampang* gez. Kadohot.

80 pic. gomelastiek. 50 do. boombasten. 10 do. oemping. 200 ps. klappers. 10 tonn. olie. *Oeij Koanko.*

Van Bantam per praauw *Sampang* gez. Takar.

5000 ps. olie koeken. 10 roll. zwt, touw. 50 pic. zwt. peper. 20 do. katjeng olie. 30 do. kapok. *Oeij Toon,*

Uitvoer.

Naar Bantam per praauw *Sampang* gez. Bleman,

120.000 ps, siam gez. kemboong. 20 pakk. chin. offerpapier. 4 do, do. paijongs papier. 2 kn. thee. 10 catt. do. drooge jamoer. 20 ps. bintang bamb. hoeden. 20 zakk. witte damm. 2 pakk. chin. zijde garen. 4 tonn. gezt. gandaria. *Ang Hoeij.*

Naar Mandar per praauw *Djoeloeng Djoeloeng* jur. Nakoda Made.

28 pakjes eur roode kat. garen. 43 do. do. witte idem. 3 ps. do. cambricks. 2 do. longcloths. 1 doz. kat. doeken. 6 pakken. do. naaigaren. 2 ps. do. chitsen. 6 do. eur. borden. $2^{1}/_{2}$ do. do. spiegeltjes. $45^{17}/_{20}$ corg. tanab. bat. doeken. 2 doz. eur. thee komm. 1 pic. batav. poeder suiker. 7 ps. do. kapbijlen. 6 do. do. ijzeren golok. dolli 1567 ps. zilv. sp. matten. *de Juragan.*

13 bn. kat. garens. 3 kn. lijnwaden. 2 bn. madapoll. als uit het entrepot. *McEwen en co.*

Naar Cheribon per ned. ind. bark *Batavia* gez. Louw Tiauwtjong.

55 pakk. chin. papier. 1 kt. zijde garee. 1 pak do. saffloel. 2 kist. inh. 200 pakjes chin. speelkaarten. 6 ks. inh. 300 ps. ong. kat. 3 kn. kat. garen. 1 kt. inh. 50 ps. madapoll. 38 pees led. tonnen. *Oeij Tiangdjoen.*

1 kt. provis. 5 coll. dranken. 4 vs. crepe kruid. *John Pryce en co.*

25 keld. lijn olie. 25 do. terpentijn do. 2 vn. menie. 1 kt. eau de cologne. *B. Kopersmit en co.*

1 kt. zeep. 1 do. stoffers. 1 vt. roode wijn. 3 vn. bier. 1 pak kurken. 3 md. soija. 3 do. zakki. 1 kt. glas. 1 do. dekens. 1 do. ansjovisch. 1 pak chocolaad. 1 kt. kaas. *Platen.*

33 kn. madapoll. 1 corg. bas blikken tromm. 1 pak. 25 doz. eur. doeken. *Said achmat bin Abas bin Soenkar.*

Naar Coppenhagen per Deens schip *Valkijrien* gez. Strandgaard agt. Paine Sticker en co.

700 kn. sago. 400 do. kaneel. 400 pic. gambier. 150 kn. gember. 150 schuitje tin. 80 pic. sapanhout. 250 zakk. koffij. *aan boord gebl. lad. van Singapore bestemd voor Cappenhagen.*

10 pic. rotting. 49 do. cassia. 1291 do. koffij. 2662 do. suiker. 1 kt. divers. kleinigheden. 36/m toeb an sigaren. *de Agenten.*

Naar Bantam per praauw *Sampang* gez. Kadam.

60.000 ps. siam gezt. kemboong. 9 pic. gambier. 20 keld. genever. 1 kt. klinigheden. *Samd Thie.*

Naar Bantam per praauw *Sampang*. gez. Bak.

80.000 ps. siam gezt. kemboong. 20 pic. java tabad. *Tjia Tjokseug*

Naar Tanara per praauw *Sampang* gez. Sadieb.

7 vn. arak, 1 baal eur. rood kat. garen. 1 kt. chin. vuurwerk. 80 catt. kaarsen. 1 kt. thee. 20 pakk. offerpapier. 5 gantang koffij. 4 kranej. suiker. 4 ps. stalen pannen. 6 pakj. chin. speelkaarten. 5 pakk. do. offer wierook. 1 zak notenmuscaat. *Tio Kaseing.*

Naar Bantam per praauw *Sanpang* gez. Sangeet.

43 pic. java tabak. 2 kn. thee. 2 vs. boter. 1 kt. man. sigaren. 7 pic. suiker. 1 keld. genever. 4 ks. zeep. 1 kt. divers. kramerijen. 80 catt. staal 1 pic. benzoin. 1 do. inl medicijn. 1 baal eur. wit kat. garen. 1 krandj. suikerwerk. 30 ps. ledige tonnen. 8 doz. roodewijn. *Tjongtolee.*

Naar Tanara per praauw *Sampang* gez. Najad.

9 pic. gambier. 180 do. rijst. 2 bn. eur. rood kat garen. 27 pakken do. wit do. do. 2 pic. suiker. 1 kt. chin. vuurwerk. 15 catt. kaarsen. 2 pakk. chin. offer wierook. 3 do. id. papier. *Lim Gam.*

Naar Bantam per praauw. *Maijang* gez. Moesfaniep.

f 75 recepissen. *Gezagvoerder.*

Naar Cheribon per praauw *Sampang* gez. Barg

300 ps. gezt. kemboong 1 kt. paijongs. 1 ton chin. confituren. 2 kt. do. do. *Tan Tjanseng.*

Naar Bantam per praauw *Sampang* gez. Sangiet.

$3^{1}/_{2}$ corg. java tabak. 50 catt. kaarsen. *Oeh Toen.*

Naar Nederland via Tagal per ned. schip *Drie Vrienden* gez. Anderson agt. MacLaine Watson en co.

400 pic. tin. 120 do. rotting. *N. H. M.*

Naar Nederland per ned. schip *Cortgene* gez. Scott agt. Reijnst en Vinju.

450 pic. tin. 120 do. rotting. 6815 do. koffij. $6000^{54}/_{100}$ do. suiker. $272^{670}/_{1000}$ do. thee. *N. H. M.*

2 kn. provis. uit entrep. 2 do. 1 md. wijn do. do. *Agenten.*

Naar Cheribon per ned. iud. bark *Tartar* gez. Simpie.

2 ks. cherry cordial. 2 kn. modewaren kat. 2 do. glaswerk. *Metzendorff Wilmans en co.*

250 aan zilv. specie. 5 vs. staal. 2 stell. chin. bruid meubelen. 1 pr. jap. lantaarns. 2 kn. inh. 1000 ps. man. sigaran. $1^{1}/_{2}$ catt. vogelnetjes. 1 kn. inh. 120 catt. gedr. visch. 1 kt. provis. *Simpie.*

30 keld. genever. 2 vn. 1 md. afget bier. 1 kt. cognac. 1 do. porcelein. 1 do. verlaktgoed. 1 balie miso. 1 kt. confituren *van den Broek en co.*

1 kt. 2 corg. mousselinnen. 2 doz. eur. doeken. 7 roll. chin. zijde. 26 pakjes holl. papier. en divers. kramerijen. 23 pakjes wit kat. garen. 5 kn. madapoll. *Sech mocht. Arfan.*

Naar Australie via Soerabaija per hamb. schip *Hannibal* gez. Hoijnes agt Busing Schroder en co.

8000 ps. [illegible] zakken. 870 pic. suiker. *Morgan Melbourn en co.*

Naar Samarang via [illegible] per ned. bark *Fatahool Hair.* gezagv. Goestrie Taher.

Voor Samarang.

6 kn. meubelen. 1 do. pendulen. 1 do. schilderijen. *Gebr. Roselje en co.*

100 ps. porcelnwerk. *Tiedeman en van der Burg.*

10 pakken ond chin. koper *Bahre en Kinder.*

7 kn. en 1 rol diversen. 2 kn. en 1 rol schrijfbehoeften. *van Haren Noman en Kolff.*

25 pakk. offerpapier. 350 do. en 2 kn. groffe do. 24 do. macao do. 22 pakk. vlieger do. 7 kn. gekl. do. 20 kn. chin. vuurwerken. *Tan Tjanseng.*

103 pakken offerpapier. *Oey Laksoei.*

20 md. eur. aardewerk. *Je Engtjie.*

16 kn. 800 ps. longcloths. 41 vs. chin. verf. 1 kist. 45 ps. satijn. 30 roll. zijde. $14^{1}/_{2}$ zijde slend. *Oey Tiongdjoen.*

15 pakk. nagelen 100 do. chin. papier. 1 kt. diverse chinesche gekl. do. 1 do. inh. 4 ps. laken. 10 corg. sarongs. *Hunter Houghton en co.*

1 kt. inh. 1 dubb. loop jagtgew. 1 pr. pist. 1 pr. 2de luit. epaulet. 1 degen met koppel. 1 doz. zijde handschoenen. 1 st. bl. laken van 8 ellen. 1 pak tab. en kleinigheden. *Fontijn* qq.

1 doz. amer. stoelen. 1 pr. rustb. 1 ijzeren kist. 1 ps. chin. tafel. 10 pic. witte damm. 2 kn. 3 doz. bitter. 1 ps. lamp. en diverse koperwerken. en kleinigheden. *Sie IJoetiang.*

Voor Banjermassing.

3 kn. inh. 115 corgs. groffe Batav. gedrk. kinder sarongs. 9 ps. inl kleine doosjes. 6 Batav. blikk, tromm. *Goesti Taher.*

4000 ps. sallak vruchten *Aboe Kasiem.*

40 kn. 5/4 ruwe katoenen. *N. H. M.*

Naar Bantam per praauw *Sampaag.* Maarsad.

4 corgs. van 80 pic. java tabak. 3 kn. chin. ruwe zijde. 2 pic. tarwe. 3 do. ijzer. 1 do. div. kramerijen. 2 krandj. suik. en suikerwerk. *Lie Tjingoan.*

Naar Soerabaya per nederl. bark *Tadjil Moelook,* gezagv. Sech Said bin Achmat Habil.

34 kn. lijnwaden. 3400 ps. uit het entrep. 5 zakk. gram. *Morgan Milbourn en co.*

20 kn. tjintjauw. 4 do. soya. 400 ps. bezems. 10 stel nachtspiegels. 2 mand. pannetjes. 10 ks. schutsels. 6 ks. porcelein. 1 do. sakkie. 1 pak inh. 8 katrollen en rozetten *van Riet en ter Gouw.*

100 jap. bezems *E. M. Gumprich.*

10 pakk. goeny zakken. *B. Kopersmit en co.*

2 kn. manilla sigaren. uit het entrep. 25 do. wijn à 4 doz. 15 do. à 1 do, 2 fusten. en 1 pijp cognac. *L. Campredon.*

15 kn. bladkoper. 3 vs. spijkers. *G. Suermondt en co.*

25 vn. azijn. *E. H. Göring.*

4 kn. en 1 vat provisien. 4 kn. rhijnwijn. 2000 vloersteenen. *Kreglinger Dummler en co.*

14 kn. en 1 vat provisien. uit het entrep. 2 kn. instrumenten. *Haager en Shuurman.*

63 kn. glaswerken. 10 mnd. aardewerk. 2 kn. papier 5 vn. ijzerw. *Bahre en Kinder.*

1 kist en 1 pak boeken. *van Haren Noman en Kolff.*

110 pakk. chin. offer papier 14 do. do. medicijnen 30 kn. inh. 8000 ps. papier paijongs. 11 kn. inh. 2400 ps. chin. paijongs. 9 do. kleine do. 400 do. 1 kist van 180 catties indigo. 4 do. valsche koralen. $6^{00}/_{100}$ ps. 3 do. spiegels 3000 ps. 1 do. brillen. 1500 ps. 1 do. drooge eetwaren. 55 catt. *Lim Hoa.*

50 mnd. van 2500 fl. bier. 2 kist cambricks 240 ps. 1 do. gedr. katoen. 10 do. 7/4 calicots 500 4 do. witte katoenen uit het entrepot *E. Moormann en co.*

$1^{1}/_{2}$ pic. oliphantstanden. *Sech Habit.*

2 kn. 1 billard met toebehooren. 9 do. menbels. spiegels en glasw. 14 do. gedroogde vruchten. 3 vn. haring. 1 kist laken. 18 ps. 1 do. shawls. *Gebr. Roselje en co.*

16 tails stofgoud. 3065 guldens aan zilveren specie *Said Mohamat Aijdit.*

10 kn. tabak. uit het entrepot. *Tio Tiantio.*

Aan- Uitvoer te Samarang *van den* 6 *tot met den* 12 *Januarij* 1854.

Aanvoer.

Van Riouw per ned. ind. schoener *Bintang Toedjoe* gez. Tan Lianthe.

790 pic. gambier. 31 do. was. *Tan Tjongwaij.*

44 pic. was. *Beh Ingtjoe.*

1 st. chin. schrijf-kistje. *Soesman.*

2 ks. gientjoe. 9 pic. gedr. visch. 40 krdj. chin. tabak. 4 pak. grofpapier. 80 ℔. chin. zijden garen. 4 st. zeildoek. 39 pic. komijnen koriander-zaad. 2 st. wit katoen. 1 corg. chin. zijden broeken. 55 pic. notenmuscaat. 21 do. nagelen. 1 kt. zijden stoffen. 1 kt. chin. papier. 20 pak. do. naalden. 1 kt. mac. papier. 1 do. chin. verguldsel en $6^{1}/_{2}$ pic. do. zoethont. *Order.*

Van Batavia per ned. ind. bark. *Ellen* kapt. J. C. Lebert.

2 st. ijzeren suiker-pannen. 1 kt. en 1 baaltje katoenen en zijden. manufacturen. 5 kn. lakwerk. zijde en porceleinen. 4 kn. mandwerk. 4 md. pannetjes. 15 pak. nacht-spiegels. 15 kn. tjientjaauw 4 pak bezems. 5 kn. soija. 4 kn. schutsels. 2 kn. paijongs. 4 balies miso. 19 kn. blad-koper. *van den Broek en Veeckens.*

2 st. ijzeren. suiker-pannen. *F. C. Franquemondt.*

500 pic. zweed ijzer. *van Maanen en co.*

2 kn. inh. 1 billard en toebehoorn. *Gerarts.*

1 baal merinos. 1 kt. kramerijen. 2 bn. en 1 kt. wollen goederen. 2 kn. papier. 1 kt. modewaren. en 5 kn. kat goederen. *Order.*

10 ks. tjientjaauws, *Dorrepaal en co.*

5 kn. dranken en provis. en 1 kt. kleinigheden. *B. Kopersmit en co.*

1 kt. slendangs en 1 kt. tjindees. *MacNeill en co.*

75 ℔ zeilgaren. 1 schrijf-kaset en 50 keld. lijn-olie. *Wermuth en co.*

1 kt. zijden goederen. *N. H. M.*

3 kn. porcelein. *Oliphant en co.*

Van Batavia per ned. ind. bark *Alnoer* kapt. Sech Sahat Baharmoes

6 kn. masoei bast. 60 keld. genever. 1 kt. lijnwaden. 1 do. zuren. 12 pic. inl. medicijnen. 7 corg. zijden tjiendees. 8 ℔ gouddraad. 700 st. gouden dukaten. en 22 bn. ong. katoen. *Order.*

2 kn. roodewijn en 1 kt. sigaren. *C. S. A. Thurkow.*

1 kt. papier. *Wermuth en co.*

2 bn. en 3 kn. lijnwaden. *J. Knagge en co.*

2 oxh. 4/4 pijp. en 3 ks. madera. 3 kn. nagem. bat. doeken. 102 bn. drills. 7 kn. cambricks. 3 do. bier. en 8 zak garen. *Mac Neill en co.*

1 kt. modewaren. *van der Elst en Staal.*

1 kt. kousen. 30 vn. bier. 2 kn. parfumerien. 1 kt. knoopen. 2 pic rood garen. 1 kt. woll. goederen. 2 kn. naalden. 1 kt. sarongs. 1 kt. modewaren. 200 zak tarwe. en 10 vs. hagel. *M. A. Jasper.*

1 baal tapijtwerk. 2 roll. lood. 37 bladen koper. 4 pac en 25 st. ijzer. 20 do. do. platen. 9 st. vierkant ijzer. *v. d. Broek en Veeckens.*

38 geweer kisten en 1 kt. oorlogs goederen. *Gouvernement.*

170 pic, ijzer. 1 baal woll. dekens. *Tjia Gian.*

35 krdj. eur. kommen en borden. 1 kt. vrouwen muilen. 6 kn. lijnwaden. *Lim Tjan.*

12 kn. ruwe zijde. 3 kn. zijden en katoenen modewaren. *Sech acht. Re-Egie.*

4 kn. chitsen. 120 katj. gedr. visch. 1 kt. offerwierook. 22 vs. chin. verw. 100 st. damm. en 1 baal lamp pitten. *Tjap Otjioe.*

4 kn. ruwen zijde en 2 kn. arab zijden tjiendees. *Said Aloei bin Jin*

Van Amsterdam over Batavia per ned. schip *Quatre Bras* kapt. E. B. Bondix.

10 vs. inh. *f* 100.000 zilveren munt, 174 kn. ruwe katoen. 26.000 waalsche klinkers en 97 kn. madapoll. *N. H. M.*

Uitvoer.

Naar Nederl. over Soerab. per ned. schip. *Ottolina* kapt. J. J. Prange

3770 pic. gouv. koffij. en 125 do. bindrotting. *N. H. M.*

50 kn. 58 pak en 6 banken. mil. goederen. *Havenmeester.*

Naar Nederl. over Soerab. per ned. schip *Christina Agatha* kapt. O. P. Lap.

986 pic. gouv. koffij. en 75 do. bindrotting. *N. H. M.*

47 pak mil. goederen en 2200 st. duigen. *Havenmeester.*

Naar Nederland per ned. schip *Vijf Gebroeders* kapt. P. Dekker.

5423 pic. gouv. koffij. 91 do. indigo. 30 do. cochenille. 70 st. koehuiden en 19 kat. kaneel-olie. *N. H. M.*

Naar Falmouth per Deens. schip *Johannes* kapt. J. Heldt.

500 st. buff. huiden. 500 do. koe-huiden. en 1438 pic. suiker. *J. Knagge en co.*

20 pic. lange peper. *van den Broek en Veeckens.*

Naar Batavia per ned. ind. bark *Naga Laut* kapt J. Winter.

700 st. balken. en 108 st. duigen. *B. Kopersmit en co.*

8 pik. man. koffij. 1 kt. chin. daljings. *van Maanen en co.*

Aan- en Uitvoer te Soerabaya *van den* 6 *tot met den* 9 *Januarij* 1854.

Aanvoer.

Van Riouw en Singapore per ned. bark *Goansing* gez. Lim Tianhok agt. Go Ngetian.

$903^{06}/_{100}$ pic. gambier. $17^{48}/_{100}$ do. peper. 274 st. steenen. 27 pic. was. *de Agenten.*

6 krandj. tabak. 6 kn. ruwe zijde. 11 pic. komeinzaad en eenige manufact. chin. goederen. en kleinigheden. *Order.*

Van Riouw en Singapore per ued. bark *Hinggoan* gez. Lim Pik-i agt. Tan Bindjang.

128 krandj. gambier. 91 zakk. do. 362 st. steenen. $44^{95}/_{100}$ pic. was 30000 st. sigaren. *de Agenten.*

50 zakk. korianderzaad. 51 do. ambalo. 10 do. ingoe. 13 kn. paijongs. en eenige chin. goederen en kleinigheden. *Order.*

Van Balie per ned. schoener *Arrow* gez. Laauw Awan agt. Gezagv.

200 pic. klapperolie. 450 do. rijst. 6 do. koffij. *Gezagvoerder.*

Van Riouw en Singapore per ned. bark *Jane* gez. Sech alie Bandjada agt. Sech Oembark Bandjardana.

127 krandj. gambier. *de Agenten.*

12 kn. ruwe zijde. 12 do. lijnwaden. 1 kt. divers. 1 do. ijzer en 9 do. was. en eenige kleinigheden. *Order.*

Van Calcutta per Eng. schoener *Harriet* gez. H. de Smidt agt. Fraser Eaton en co.

100 st. planken. 8 kn. caster olie. 11 kn. stroo-hoeden. 20 zakken koffij. 25 do. zalpeter. 6 kn. sigaren. 1 kt. lederwerk 3 coll. ijzeren stoelen. 16 kn. suiker. 2 zakk. krnidnagelen. 1 kt. notenmuscaat. *de Agenten.*

Uitvoer.

Naar Nederland via Panaroekan per ned. schip *Derkiena Titia* gez. W. B. van Zijp.

935 krandj. suiker. *N. H. M.*

Naar Nederland per ned. schip *Formoza* gez. G. Groenewoud.

300 pic. tin. 1947 knasers suikers. 1820 pic. koffij. 110 pic. rotting. *N. H. M.*

Naar Nederl. via Pasoeroewan per ned. schip *Nederl. en Oranje* gez. D. van der Plas.

1077 knasers suiker. 20 pic. rotting. *N. H. M.*

Naar Nederl. per ned. schip *Urania* gez. C. J. Stapert.

1090 knasers suiker. 1951 pic. koffij. $40^{688}/_{1000}$ do. kaneel 200 do. tin. 40 do. rotting. 200 do. wilde notenmuscaat. *N. H. M.*

Naar Singapore via Batavia en Samarang per ned. stooms *Java* kapt. G. Batten.

2 kn. lijnwaden. *Diverse Arabieren.*

6 kn. rood katoen. *Fraser Eaton en co.*

11 kn. provisien en kleinigheden. *Adam en co.*

Naar Bandjermassing per ned. bark *Almansoor Sarie* gez. Moht. Said.

8 tafels. 2 wasch. tafel. 1 kt. waschstellen. 1 fl. terpijnolie. 1 pic. aardapelen. 55 ℔. suiker. *J. van Delden.*

30 pic. aardapelen. *Gezagvoerder.*

5 pic. melazsen suiker, en eenige manufact. en kleinigheden. *Diverse Bandjarezen.*

Naar Nederland per ned. schip *Prinses Sophia* gez. P. S. Matzen.

119 kn. gouv. cochinelle. 30.000 st. ledige zakken. *N. H. M.*

Naar Nederland via Pasoeroean per ned schip *Rotterdam* gez. P. Vis.

3142 knassers. suiker. 280 pic. koffij. 15 do. rotting. *N. H. N.*

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE BATAVIA BIJ W. BRUINING.